

Anna Riitta Jyrkinen

Koralliranta

Koralliranta

Anna Riitta Jyrkinen

Koralliranta

NAISEN ELÄMÄÄ JEDDASSA

©Anna Riitta Jyrkinen

Helsinki 2012

Kannen kuva: Samia El-Moslimany

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

ISBN 978-952-286-444-4

**Anna-Karoliinalle, Johannalle ja
hänen pienenpienelle tyttärelleen**

**kiitän
kaikkia Jeddassa kohtaamiani naisia
jotka myötävaikuttivat tämän kirjan syntyyn
sekä
Samia El-Moslimanya kannen kuvasta**

**Ei ole paikkaa, huonetta tai puutarhaa.
Paikat eivät saa minua kiinni.
On tunteita, tunnelmia.
Luotan niihin, ne ovat nyt, osa minua.
Elän tässä.**

ITÄ-AFRIKASTA SAUDI-ARABIAN LÄNSIRANNIKOLLE

Istun korallitörmällä, on ilta. Kaduilla ei ole eloisuutta, ei hälinää. Miesten vaitonaisen keskustelun ja naisten kuiskailun äänet eivät kanna tänne. Aurinko laskee tulipallona mereen ja moskeijan minareetista alkaa kuulua huuto, *Allahu Akbar, Allahu Akbar, Ash hadu an-la ilaha illal lah, Ash hadu an-na Muhammadar Rasulul lah*. Miesten liikehdintä vilkastuu, he kiirehtivät moskeijaan. Naisten ei tarvitse kiirehtiä, koska heille ei ole yleensä paikkaa moskeijoissa. Monet perheet levittävät rukousmattonsa jalkakäytävälle, kääntyvät Mekkaan päin ja polvistuvat rukoukseen. Matto rajaa heidän paikkansa. On muistettava ohittaa takakautta. Mekan ja rukoukseen väliin ei saa mennä.

Vielä ihan äsken ympärilläni hälisi ja hyöri värikäs ihmisjoukko. Naisia, miehiä, tyttöjä ja poikia. Värillisiä, värittömiä, jalallisia ja jalattomia. Se oli tämän Punaisenmeren lahden toisella puolella, paljon etelämpänä, Intian valtameren rannalla. Asuin Mosambikin Maputossa, Afrikan itärannikolla. Mutta nyt on vain mustaa ja valkoista. Naiset ovat mustissaan ja miehet valkoisissaan. Tämä on Saudi-Arabian kuningaskunta, Jeddän kaupunki.

1. RANTABULEVARDI CORNICHE

Jeddän Corniche on leveä, virallisesti kuusikaistainen Punaisenmeren rannassa kulkeva, lähes 40 km pitkä, rantabulevardi. Vaikka se on aivan kaupungin länsilaidalla, niin siitä huolimatta se on kaupungin sydän. Koko muu kaupunki rakentuu Cornichilta itään, sisämaahan. Korallikivistä muodostuneella rannikolla on vain muutama hiekkaranta-alue. Suuret korallirykelmät toimivat myös aallonmurtajina, joten aivan veden äärelle ei niissä kohdin pääse.

Istuin meren rantatöyräällä mustana möykkynä *abayani* sisällä. Abaya on inhottava, keinokuituinen musta kaapu, joka kiristää ja hiostaa joka puolelta. Erityisesti kaulan peittäminen loi tukehtumisen tunteen. Hiukset olivat hiestä märät, huivi oli kiedottu tiukasti päähäni. Oli ahdistava olotila. Rakas merituuli meni ohitseni, enkä saanut tuntea sitä ihollani. Olin hetken yksin, vain hetken. Mieheni Masa meni puhumaan työpuheluaan loitomaksi. Minua jo silmäiltiin kauempaa, silmäilyyn sisältyi kysymys. Missä vartijasi, huoltajasi, *mahramisi* on?

Tunnelma oli outo. Kuinka kauan jaksaisin tässä kulttuurissa, kotoudunko koskaan? Tulimme rakkaan ilman kaipuussa rannalle lenkkeilemään, oikeammin vain kävelemään. Ahdistava ilmapiiri kuitenkin hyökyi ylleni, kun tuuli heilutti abayan helmoja ja paljasti verkkareihin verhotut jalkani, sekin oli säädytöntä ja aiheutti paheksuvia katseita. Erityisesti miehet tuijottivat, ja muutama iäkkäämpi nainen pyöritti päätään ja osoitti jalkojani. En ymmärtänyt arabiaa, mutta ymmärsin asian ja kiskoin viittani helmoja yhteen. Lopulta kiinnitin helmat yhteen hakaneuloilla.

Oli *ramadan*-kuukausi eli paaston aika. Ihmisiä oli leiriytynyt rannan tuntumaan rantakiville tai jalkakäytävälle odottamaan auringonlaskua ja lupaa syödä. Miehet lepäilivät suurilla värikkäillä arabialaismatoilla pehmeiden, yleensä punaisten samettityynyjen tai puisten samettipäällysteisten kainalonalustukien varassa. Päivän paaston ja auringonlaskun jälkeen oli *iftar*, runsas herkkuja pursuava illallinen.

Rannan tuntumaan tultiin koko perheen voimin. Lapset saivat juoksennella jalkakäytävällä ja miehet rötköttää matoillaan. Perheen naiset istuivat siveästi maton reunalla tummina hahmoina vierekkäin. Kauempaa katsottuna he näyttivät tässä illan hämyssä kalliolla kököttäviltä merimetsoilta. Kotiapulaiset tarjoilivat juomia, arabialaista kardemummakahvia tai minttuteetä, ihania muhkeita taateleita ja kymmeniä eri leivonnaisia. Pienet

mukana kuljetettavat hiiligrillit asetettiin jalkakäytävälle ja niillä tirisivät kana- ja lihavartaat.

Lenkkeilimme ohi, tuoksu oli hurmaava, kardemummaa, kanelia, kurkumaa ja sipulia. Näytin varmaan nälkäiseltä, koska pari naista juoksi perääni ja antoi minulle muutaman grillivartaan.

– Ei, ei kiitos, nolostutti! No, jos nyt yksi!

– Etkö halua antaa miehellesi? Niin oletin naisen kysyvän, koska hän viittoili Masaan päin. Nolostutti vielä enemmän!

– *Nam shukran, shukran*, kiitos, kiitos siis kaksi.

Ruokailu ja loikoilu jatkuivat koko illan. Auringon laskiessa, eli maghrebin aikaan, oli taas rukousaika. Se alkoi juuri sillä hetkellä, kun aurinko laskee ja häipyä taivaanrantaan. Isha-rukous oli iltakahdeksan maissa, eli silloin kun illan hämäryys muuttuu pimeydeksi. Rukousajat muuttuvat päivittäin auringon nousun ja laskun mukaan. Tarkat ajat ilmoitettiin sanomalehdessä, mutta myös esim. Nokian kännyköihin sai ohjelmoitua ilmoituksen tarkasta rukousajasta.

Rannalle tulleet rukoilivat siinä syönnin lomassa. Miehet nousivat riviin maton reunalle, ja jos heitä oli paljon, toinen rivi muodostettiin heidän taakseen. Naiset eivät olleet samassa rivissä, vaan heidän tuli mennä hiukan kauemmaksi, miesten taakse, monestakin syystä, mutta pääasia on tietenkin se, etteivät he häiritse miesten keskittymistä.

Rukouksen jälkeen syömingit jatkuivat. Ruokailun jätteet lentelivät ympäristöön ja mereen. Sinisiin haalareihin pukeutuneet siivoojat, bangladeshilaiset miehet, kulkivat ristiin rastiin rantaa rikkalaatikko ja harja kädessään ja yrittivät ehtiä ennen merituulta keräämään roskat. Joskus jätteiden seasta saattoi löytyä suuhun pantavaa heille itselleenkin, jos ehti ennen kissoja. Kulkukissoja, laihoja, mankuvia, surkean näköisiä otuksia oli satoja, ne roikkuivat suurien avoimien roskalaatikoiden reunoilla ja pelästyttivät nopeilla hypyillään ohikulkijan. Rottia ei näkynyt, torakoitakin vain harvoin.

Pimeän tultua nuorisot eli pikkupojat hurjastelivat citymaastureillaan Cornichilla. Uskaliaimmat avasivat ikkunansa ja huusivat minulle:

– *Love you! Habiibi! Habiibi!*

Se oli heiltä kenties illan rohkein temppu, autoilun lisäksi.

Virallisesti vasta 16-vuotiaat saivat ajokortin, mutta jo 12-vuotiaat saivat ajaa yksityisalueilla, ja se oli saudeille hyvin laaja alue, lähes koko kuningaskunta.

"Mitä hittooo sä sinne meet? Ook sää ihan terve? Oletpa rohkea!" Tuttavat ja vieraamatkin säälivät ja kauhistelivat kuullessaan terveystieteiden tohtori Anna Riitta Jyrkisen asuvan miehensä työn takia Jeddassa, Saudi-Arabiassa, jossa naisen elämä on tehty monin tavoin hankalaksi. Liikkuminen on vaikeaa, auton ajaminen kielletty, töissä käyminen tavatonta ja uskonnollinen poliisi, muttawa, kepittää, jos nilkka vilahtaa abayan alta. Naista ilman mahramia, miespuolista huoltajaa, ei tavallaan ole olemassa. Maahan saapuessaan jokainen ulkomaalainenkin joutuu allekirjoittamaan suostumuksensa sharian lain tuomioihin, myös kuolemantuomioon. Mutta minkälaista se oikeasti oli? Alkuaikoina päivisin ei ollut muuta puuhaa kuin tarkkailla pihan elämää: naapurin herra Kukkahousua ja pientä lintua Keltanokkaa. Edes asuinalueen ulkoportin avainta ei katsottu voitavan luovuttaa naiselle. Vähitellen Anna Riitta tutustuu naisten erikoiseen elämään "pinnan alla" ja pääsee myös monien yhteisöjen jäseneksi. "Aluksi vain mustavalkoisena näkemäni elämä oli jo saanut eri värisävyjä. Arvoni, asenteeni ja arkeni olivat muuttuneet. Aloitko ymmärtää tästä jotain? Ymmärrys oli niin aluillaan, ettei siitä oikein saanut kiinni. Oliko oravanpyörästä irtautuminen antanut minulle tilaisuuden miettiä elämää ja olemista syvemmin ja laajemmin. Minun arjessani oli häivähdyks jostain, mitä en vielä oikein ymmärtänyt. Olin läsnä elämässäni."

"Meillä ei ollut kunnollisia sukellusvälineitä, vaan ainoastaan lasit ja snorkkeli, mutta niillä tuli toimeen yllättävän hienosti. Sukelluspuku olisi suojannut myös auringolta, sillä jo kymmenen minuutin snorklailu sai ihon punoittamaan. Mutta siinä ajassa ehti nähdä ja ymmärtää, miten moninaista meren elämää näiden värikkäiden pikkukalojen lisäksi voisi nähdä, jos menisi kauemmas rannasta. Punaisenmeren koko koralliranta on aivan oma maailmansa, eivätkä mereen ulotu maanpäälliset säännöt – edes naisille. Palasimme kotiin Cornichin kautta. Auringonlasku Afrikan puolelle oli taas nähtävä. Cornichin auringonlaskussa on oma erityinen viehätöksensä, se on salaperäinen ja huokuu vapautta."

BOD^{TM}
Books on Demand

www.bod.fi